

L'estancament de l'èpica

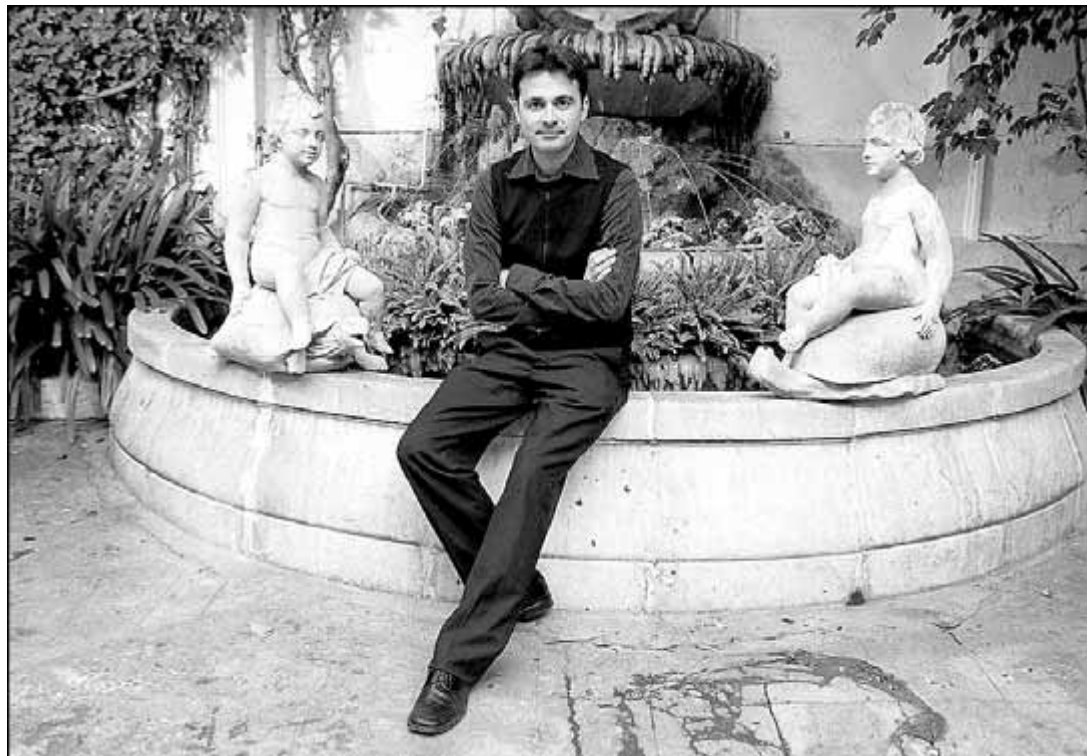
ANDREU COMILA

POESIA

Hèctor Bofill, *Les genives cremades*. Premi Ciutat de Palma Joan Alcover 2003. MOLL. Palma, 2004.

Hèctor Bofill sap, com Borges, que la poesia necessita èpica, que la poesia contemporània és, a grans trets, èpica, i que Adorno, quan va decretar la mort de la poesia, parlava, segurament, de la lírica. El problema és saber arribar a l'èpica sense caure en la vaguetat, en la simple successió de fets, en la difusió de l'experiència. Un escull que l'últim volum de l'imparable badaloní no aconsegueix superar, malgrat la presència d'alguns versos i algun poema que ens permeten observar de lluny el cim més alt que ha escalat fins ara, el seu recull anterior, un llibre excel·lent.

Les genives cremades, doncs, no és cap pas endavant en l'evolució poètica de Bofill. Suposa, més aviat, l'estancament de la seva capacitat èpica llargament demostrada anteriorment. Només cal posar un exemple. Els 300 versos de la segona part del llibre guardonat amb el premi Ciutat de Palma Joan Alcover 2003 es poden resumir amb tres versos continguts al poema *La persistència del domini de La revolució silenciosa* (Proa, 2001): "Però la indolència / ens va concebre i l'avorriment ens va / nodrir". Ara, aquesta única sentència es converteix en la història d'un home i una dona, decebuts

A MÉS DE PROFESSOR UNIVERSITARI, HÈCTOR BOFILL ÉS POETA, NARRADOR I ASSAGISTA

l'un de l'altre, cansats d'ells mateixos, conscients del seu estat, però impotents enfront del destí, que és la mort irrefrenable dels seus somnis, primer, i del seu cos, després. Una bona metàfora de les relacions humanes, sí, èpica, també, però fluixa davant dels versos abans esmentats. A Bofill li passa, en part, el que Ferrater denunciava quan parlava d'Espriu: una excessiva vaguetat.

La primera part de *Les genives cremades* és diferent. Són vint poemes amb tres protagonistes molt més engrescadors: Clàwdia, Sharasad i el mateix autor. Tots tres capficats dins un viatge surrealista i orgiàstic cap a la recerca de la puresa representada en una "zona / franca de les san-

cions", amb només dues regles: viure sense retrets i sense diàlegs artificials, sense emprar unes paraules massa gastades per l'ús vulgar. Aquí apareixen les imatges nota-

'Les genives cremades' no és cap pas endavant en l'evolució poètica de Bofill

bles a què ens tenia avesats Bofill, la seva cruessa, l'habilitat que conserva, com els expressionistes alemanys, a l'hora d'anar tirant sorra sobre la tomba d'Occident. Però la seva èpica tampoc no supera *La revolució silenciosa*, tot i ser destacable l'acostament a Kavafis tant a nivell simbòlic com expressiu. L'escriptor badaloní demana quedar-se en les "imatges del goig" -com reclamava l'autor grec al poema *Mar matinal*- i no esdevenir "cossos bells de morts que no han envellit / i els han tancat, amb llàgrimes, dins una tomba esplèndida, / amb llàgrimes per capçal i llessamins als peus" (Kavafis, *Desigs*). Això mateix hauria d'evitar Bofill, ara que és a primera línia.

Alvar Valls, *Mester d'isard*. TRES I QUATRE. València, 2003.

És de Hofmannsthal l'afòrisme que afirma que l'actualitat ofereix les formes i que la creativitat consisteix a traspasar aquest cercle i aconseguir-ne d'altres. Molt sovint el recurs d'apel·lar al text revisitat trava una veu que altrament seria molt més efectiva. Si hem de creure el proemi del llibre d'Alvar Valls, convenientment datat i topografiat en el present, el poema que ens ofereix actua a manera de palliatiu sentimental, gràcies precisament al que ell anomena *exutori galant*, és a dir, a les formes prestades de la tradició amb què la veu lírica ha parlat de l'amor al llarg dels temps. Però com passa amb tota convenció poètica, i aquesta del proemi n'és una, el que de debò se'ns fa arribar no és la història de relacions entre el poeta i les figures femenines que s'amaguen rere els senyals, sinó els dictats possibles amb què això s'explica en la nostra literatura, des de Lull fins a Ferrater, passant per Verdaguier, i les estructures mètriques que se'n deriven. Un llibre estràmpol o esquiú, com diria el seu autor, perquè darrere el joc, sempre hàbil, de la paraula llançadora de tradicions, la veu de Valls s'hi oculta en excés. S.R.

Nora Albert, *Mots i brases*. Premi Lambda de poesia 2003. BROSQUIL EDICIONS. València, 2004.

La celebració de l'amor en general, i de l'amor homosexual en particular, és l'eix central d'una poesia que s'expressa des de la primera veu, amb despullament i vitalisme. És una celebració que busca visibilitat de gènere: "I és així com per fi, esdevenim / visibles al món: / per l'alfabet de l'amor". Un vocabulari essencial i molt lligat a la naturalesa organitza l'espai en el qual l'experiència física de l'amor és protagonista, alhora que molts dels elements que concorren al voltant de la parella actuen com a extremitats de la sensualitat present. No és estrany veure en aquests versos l'empremta de la figura clàssica de les nostres lletres, Maria-Mercè Marçal. La seva és una poesia d'alt voltatge líric que per força ha d'il·luminar una veu que, en essència, busca expressar una experiència semblant.

Nora Albert se serveix d'estructures breus, a vegades de l'haiku, amb el qual aconsegueix una concentració lírica més vigorosa. Les imatges de què se serveix se centren en el ventall de termes que des de sempre s'han lligat a la veu femenina en la poetització del desig, sumat ara a una actitud gens melancòlica que s'aprecia en el joc tipogràfic. S.R.

Epifanies barroques

SUSANNA RAFART

POESIA

Llorenç Moyà, *Flos Sanctorum*. Oracions per necessari. Introducció de Gabriel de la S.T. Sampol. CONSELL DE MALLORCA. Palma, 2004.

Llorenç Moyà (1916-1981) ha estat un d'aquells personatges que expliquen un temps i un país. Educats en un ambient més aviat hispanista, no comença a escriure en català fins que no entra en contacte amb alguns dels poetes illencs de la seva època, Maria Antònia Salvà, Miquel Ferrà i Guillem Colom. Els seus inicis lligats als mo-

dels de l'escola mallorquina aviat s'obriran cap a noves vies d'exploració poètica i cap a una veu especialment dotada per a la llengua i el vers.

Amb aquesta edició, es recuperen dos títols de la seva llarga producció lírica, en certa manera contraposats en la intenció, tal com suggereix l'esplèndid estudi de Sampol, però molt propers en l'orientació temàtica i en l'estrofisme.

El primer, un recull publicat l'any 1961, és un seguit de dècimes al·lusives a les figures més importants del santoral del calendari litúrgic. Moyà tenia particular devoció per les troballes estètiques dels poetes de la Generació del 27, i especialment pel preciosis-

me de Jorge Guillén. Però cal recordar també el gust per la dècima en els poetes catalans dels anys 30 i, sobretot, en aquells que tenia més propers, com és ara Bartomeu Roselló-Pòrcel. Quant a la manera de tractar el tema, potser hauríem de submergir-nos en el barroquisme del primer Miguel Hernández a *Perito en lunas*. A *Flos Sanctorum*, el poeta de Binissalem inicia el seu recorregut amb el patró dels orfebres, sant Eloi, en un intent de lligar l'amor per la joieria del sant amb l'artificiositat mateixa del recull. La factura dels poemes que segueixen és impecable i, si bé el tema acaba resultant un pretext, no actuen pas de la mateixa manera la bellesa dels versos i el

sensualisme que se'n desprèn. Perquè es tracta de poemes d'una gran vitalitat, en què la religiositat és més festiva que no pas mística i en què el fervor popular és tractat amb elegància i ofici.

Oracions per necessari (1988) respon a un desplegament oximorònic respecte del llibre anterior. Emmarcat en les oracions de sants i sota la forma de la dècima, el poeta explora aquí el seu vessant més satíric i popular. Ben al contrari dels poemes comentats, que eren d'un tradicionalisme estilitzat, les oracions són jocosos i clarament eròtiques, perquè deriven d'aquella altra vena més barroca, i fins i tot medievalitzant, de subversió de la devoció espiritual.